

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону України про внесення доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо спрощення процедури спадкування майна)
(реєстр. № 3336 від 30 вересня 2013 року)**

Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 17 квітня 2014 року (протокол № 22) проект Закону України про внесення доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо спрощення процедури спадкування майна) (далі – Законопроект) (реєстр. № 3336 від 30 вересня 2013 року), поданий народними депутатами України Калетник О.М. та Калетніком І.Г.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою спрощення та забезпечення можливостей спадкоємців у здійсненні своїх прав на власність.

Для досягнення мети авторами пропонується внести доповнення до Цивільного кодексу України та Закону України «Про нотаріат», передбачивши, що: спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, але постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо він доведе нотаріусу цей факт, надавши відповідні документи; за заявою спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважних причин, нотаріус може визначити йому додатковий строк, достатній для подання заяви про прийняття спадщини; нотаріуси визначають додатковий строк для подання заяви про прийняття спадщини та встановлюють факт проживання спадкоємця разом із спадкодавцем.

Проведений Комітетом аналіз матеріалів Законопроекту дає підстави для таких висновків.

В Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до

законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

За приписом частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Виключно законами України визначаються організація і діяльність органів нотаріату (пункт 14 частини першої статті 92 Конституції).

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Законопроектом запропоновано передбачити, що спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, але постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо він доведе нотаріусу цей факт, надавши відповідні документи, перелік яких затверджено Кабінетом Міністрів України.

Члени Комітету зауважують, що запропонована законодавча пропозиція погіршує становище спадкоємців, що постійно проживали разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, покладає на них обов'язок доводити нотаріусу факт постійного проживання із спадкодавцем та ускладнює механізм набуття спадщини такими спадкоємцями.

Крім того, зазначене питання у Цивільному кодексі України вирішується по-іншому, а саме, відповідно до частини третьої статті 1268 ЦК України, спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого статтею 1270 цього Кодексу (шість місяців), він не заявив про відмову від неї.

Таким чином, спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, а не таким, що пропустив строк для прийняття спадщини.

Разом з цим, виглядає сумнівною пропозиція про надання Кабінету Міністрів України повноважень визначати документи, на підставі яких спадкоємець буде доводити нотаріусу факт постійного проживання з спадкодавцем на час відкриття спадщини, оскільки перелік таких документів вже затверджений Наказом Мін'юсту від 22 лютого 2012 року № 296/5 (підпункт 3.22. пункту 3. глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України).

Так, доказом постійного проживання із спадкодавцем є: паспорт з відміткою про реєстрацію місця проживання; довідка житлово-експлуатаційної організації, правління житлово-будівельного кооперативу, відповідного органу місцевого самоврядування про те, що спадкоємець на день смерті спадкодавця проживав разом із цим спадкодавцем.

Водночас, Законопроектом запропоновано передбачити, що за заявою спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважних причин, нотаріус може визначити йому додатковий строк, достатній для

подання заяви про прийняття спадщини при умові, що спадкоємець надасть документи, що підтверджують поважність його пропущення, перелік яких затверджено Кабінетом Міністрів України.

Члени Комітету вважають можливим погодитися з зазначеною пропозицією лише при умові внесення змін до діючої редакції частини третьої статті 1272 ЦК України, якою передбачається можливість для спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, звернутися до суду з метою продовжити строк для прийняття ним спадщини.

Разом з цим, Законопроектом запропоновано до переліку нотаріальних дій, які вчиняють нотаріуси, віднести встановлення факту проживання спадкоємця разом із спадкодавцем.

Члени Комітету не підтримують зазначену законодавчу пропозицію і звертають увагу на те, що встановлення фактів, що мають юридичне значення, відноситься до компетенції суду, а не нотаріуса (стаття 234 Цивільного процесуального кодексу України). Нотаріальні дії, спрямовані лише на посвідчення і засвідчення безспірних юридичних фактів. Так, до нотаріальних дій, щодо посвідчення юридичних фактів належать: посвідчення правочинів, посвідчення факту, що фізична чи юридична особа є виконавцем заповіту; посвідчення факту, що фізична особа є живою; посвідчення факту перебування фізичної особи в певному місці; посвідчення часу пред'явлення документів тощо.

Міністерство юстиції України не підтримує прийняття зазначеного Законопроекту і вважає, що прийняття Законопроекту призведе до правової колізії, оскільки виникне суперечність між запропонованими та діючими нормами права (статті 1268 та 1272 ЦК України) з одного і того ж питання.

Комітет Верховної Ради України з питань бюджету ухвалив рішення, що Законопроект не має впливу на показники бюджету і у разі прийняття відповідного закону він може набирати чинності у терміни, визначені автором Законопроекту.

За експертною оцінкою Міністерства фінансів України, Законопроект не впливає на доходну та видаткову частини державного і місцевого бюджетів.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України вважає за результатами розгляду в першому читанні Законопроект доцільно відхилити.

З огляду на вищезазначене, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо спрощення процедури спадкування майна) (реєстр. № 3336 від 30 вересня 2013 року),

поданий народними депутатами України Калетник О.М. та Калетніком І.Г., повернути авторам на доопрацювання.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити секретаря Комітету Агафонову Н.В.

Голова Комітету

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

В.В. Писаренко